

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

16 februari 2007

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met de overeenkomst tussen de
Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Islamitische republiek Pakistan
inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen,
ondertekend te Brussel op 23 april 1998**

INHOUD

	Blz.
Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet	15
Advies van de Raad van State	19
Ontwerp van decreet	25
Bijlage BLEU-overeenkomst.....	29
– Nederlandse tekst.....	31
– Engelse tekst	43

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

A. ALGEMENE BESPREKING

1. Opschorting van de goedkeuringsprocedure

De goedkeuringsprocedure van de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Islamitische republiek Pakistan inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen verliep tot dusver als volgt.

Op 23 april 1998 werd te Brussel tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU) en de Islamitische republiek Pakistan een overeenkomst inzake de wederzijdse bescherming en bevordering van investeringen ondertekend.

Op 25 februari 1999 werd per decreet de instemming van het Waalse Parlement verkregen (BS 11/03/1999).

Het parlement van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest volgde met de ordonnantie van 25 mei 2000 (BS 24/11/2000).

De goedkeuringsprocedure in het federale parlement werd in oktober 1999 opgeschort als reactie op de militaire staatsgreep in Pakistan en het buiten werking stellen van de grondwettelijke instellingen. Al aan de vooravond van de staatsgreep zag de internationale positie van Pakistan er immers niet goed uit ten gevolge van (1) de slechte mensenrechtensituatie, (2) het nucleaire wapenprogramma dat door de kernproeven van 1998 aan het licht kwam en (3) de opnieuw oplopende spanningen met India in het voorjaar van 1999. De staatsgreep maakt het internationale isolement van Pakistan compleet. De internationale gemeenschap legt Pakistan sancties op zolang de democratie niet wordt hersteld.

Ook Vlaanderen en het Groot-Hertogdom Luxemburg reageerden met een opschorting van de goedkeuringsprocedure:

- op 25 november 1997 gaf de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan de verdragstekst en verleende ze een machtiging tot ondertekening;

- op 26 januari 2001 keurde de Vlaamse Regering het ontwerp van decreet met de bijhorende memorie van toelichting principieel goed en machtigt ze de toenmalige minister bevoegd voor buitenlands beleid om daarover het advies in te winnen van de Raad van State;
- de Raad van State verstrekke zijn advies op 22 februari 2001. Dat advies bevatte enkel legistische opmerkingen;
- medio 2001 schort ook de Vlaamse overheid haar goedkeuringsprocedure op.

2. Hervatting van de goedkeuringsprocedure

In 2005 werd de procedure op federaal niveau terug opgestart met de goedkeuring op 22 april 2005 door de federale ministerraad van een voorontwerp van wet. Vervolgens werd door de federale regering het wetsontwerp houdende instemming met de overeenkomst bij de Senaat ingediend. Met de wet van 27 september 2005 gaven ook de federale wetgevende kamers hun instemming aan de overeenkomst.

Enkel de goedkeuring van het Vlaams Parlement en de Luxemburgse wetgever ontbreken vandaag nog. Voorgesteld wordt ook aan Vlaamse zijde de goedkeuringsprocedure te hervatten en wel om de volgende redenen.

Aan het internationale isolement van Pakistan komt langzaamaan, sinds het najaar van 2001, een einde. Pakistan heeft zich na de aanslagen in Washington DC en New York van 11 september 2001 bij de Westerse coalitie in de strijd tegen het internationale terrorisme onder leiding van de VSA aangesloten.

De EU paste haar houding ten opzichte van Pakistan aan. Tijdens de Raad Algemene Zaken van 8 oktober 2001, volgend op het bezoek van de EU-Ministeriele Trojka aan Pakistan op 25 september 2001, wordt beslist om de dialoog met het land verder te ontwikkelen en na te gaan hoe de banden met en de hulp aan Pakistan verder kunnen versterkt worden. Op 24 november 2001 wordt in Islamabad een samenwerkingsakkoord ondertekend, in aanwezigheid onder meer van eerste minister Verhofstadt in zijn hoedanigheid van EU-Voorzitter. Naar aanleiding van de ondertekening van dit akkoord werd een gemeenschappelijke verklaring uitgegeven waarin Pakistan zijn verbintenis herhaalde om terug te keren naar een

democratisch bestuur conform het stappenplan van de Pakistaanse president Musharraf. De restauratie van de democratie werd voltooid met de parlementsverkiezingen in Pakistan van 2002.

Het samenwerkingsakkoord trad op 1 september 2004 in werking. Het bevat een clausule met betrekking tot de eerbiediging van de mensenrechten en de democratische principes. Deze clausule vormt een essentieel element van het akkoord. Dit betekent dat het akkoord kan worden opgeschort indien de bepalingen van deze clausule niet worden gerespecteerd.

Onder andere op het vlak van de mensenrechten wordt ook aan de hervorming van het juridische kader gewerkt. Pakistan ratificeerde tevens de 138e Conventie van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Hiermee wordt Pakistan het tweede land in de regio dat alle acht basisconventies van de ILO heeft geratificeerd.

Sinds het voorjaar van 2006 wordt met Pakistan over een politiek akkoord op het gebied van non-proliferatie gesproken. Dit volgt op de beslissing van de Europese Raad van Ministers van november 2003 om een non-proliferatieclausule op te nemen in de samenwerkingsovereenkomsten met derde landen. Aangezien de overeenkomst met Pakistan toen al was ondertekend, werd het idee om een politiek akkoord over non-proliferatie en terrorisme parallel aan het samenwerkingsakkoord af te sluiten naar voren geschoven. Hoewel in het verleden de reactie van Pakistan negatief was, lijkt Islamabad voortaan klaar om over een dergelijk politiek akkoord te onderhandelen. Pakistan heeft duidelijk behoefte aan energie en is bereid om toezicht op zijn nucleaire installaties te aanvaarden. Pakistan wenst vooralsnog geen lid te worden van het Verdrag voor Non-proliferatie (NPT).

Ook de relatie tussen Pakistan en India is verbeterd sinds februari 2004 bij de instelling van de zogenaamde "Composite Dialogue". Deze dialoog behandelt naast de kwestie Kasjmir ook thema's zoals drugstrafiek, terrorisme en economische samenwerking. Sindsdien zijn er een aantal belangrijke stappen gezet, waarvan de voornaamste zijn het heropenen van transportwegen, het organiseren van familiereünies, het hervatten van een zekere vorm van bilaterale handel en het openen van trein- en buslinks.

Een investeringsverdrag is, zoals onder punt 3 hieronder wordt geschetst, bovendien vooral zinvol in landen met een hoge politieke instabiliteit/risico.

Het Vlaamse BNP wordt voor driekwart gegeneerd door het handelsverkeer met het buitenland. Daarom is het afsluiten van investeringsakkoorden een noodzaak. Met Pakistan heeft België al in 1980 een overeenkomst tot voorkoming van dubbele belasting gesloten.

Dit maakt duidelijk dat er door middel van samenwerking en dialoog met Pakistan meer mogelijk is dan door sancties en isolement. Het rechtvaardigde het heropstarten van de goedkeuringsprocedure van het investeringsakkoord met Pakistan op federaal vlak in het voorjaar van 2005. Het rechtvaardigt eveneens de hervatting van de Vlaamse goedkeuringsprocedure.

3. Betekenis van de overeenkomst

De Vlaamse Regering staat doorgaans positief ten opzichte van het sluiten van internationale investeringsakkoorden. Die zijn immers erg belangrijk voor Vlaamse investeerders in het buitenland. Een Vlaamse investeerder zal meer geneigd zijn te investeren in landen die niet de rechtszekerheid en politieke stabiliteit van de OESO-landen hebben, als het politieke risico gedekt wordt door de Nationale Delcreditedienst. Voor de Nationale Delcreditedienst is het bestaan van een bilaterale overeenkomst voor de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen een belangrijke factor bij de beoordeling van een verzekeringsaanvraag voor een geplande Vlaamse investering in het buitenland. Deze dienst kan dan immers een eventuele actie tegen of regres op de overheid van het gastland in geval van schade ondernemen. Zij kan alle investeringsvormen verzekeren.

Hoewel buitenlandse investeringen doorgaans al beschermd worden door nationale wetgevingen, biedt een bilateraal verdrag bijkomende waarborgen wegens de voorrang van het internationaal recht op het interne recht van een staat.

De bilaterale BLEU-verdragen inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, bevestigen onder meer het principe dat investeringen slechts kunnen worden onteigend/beperkt in het partnerland als daartoe geldige redenen bestaan en als er een passende, efficiënte vergoeding wordt uitgekeerd, dit wil zeggen een vergoeding die kan worden gerepatriëerd. Ook de risico's 'oorlog' en 'opstand' worden aangeraakt. De verdragen huldigen voorts de

vrije transfer van de geïnvesteerde middelen en hun opbrengsten.

Ten slotte is in de verdragen een arbitrageregeling opgenomen voor geschillen die tussen een Vlaamse investeerder en de lokale overheid zouden kunnen rijzen over de toepassing van de beginselen van het investeringsverdrag. In dit verband wordt verwezen naar de arbitrage van het ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes – Internationale Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen) of naar de regels van de UNCITRAL (United Nations Commission of International Trade Law – Commissie van de Verenigde Naties voor Internationaal Handelsrecht). Ook werd een verwijzing naar de arbitrage van het particuliere geschillenbeslechtingorgaan van de internationale Kamer van Koophandel te Parijs opgenomen in de investeringsovereenkomst.

Deze investeringsverdragen zijn in principe vooral zinvol in landen met een hoge politieke instabiliteit/risico.

4. De overeenkomst vormt een gemengd verdrag

Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van de bevordering en de bescherming van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of het internationaal publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten, onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. In overeenstemming met artikel 167, §3, van de Grondwet, worden alle verdragen gesloten door de daartoe bevoegde regeringen en aan hun parlementen ter instemming voorgelegd, vooraleer ze uitwerking kunnen hebben.

Het zogenaamde ‘gemengde’ karakter van de investeringsovereenkomsten die door de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU) gesloten worden, werd op 4 mei 1994 vastgelegd in de Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB). De ICBB heeft die beslissing op 4 april 1995 bekrachtigd. Zowel de gewesten als de federale over-

heid worden namelijk in principe bevoegd geacht. De overeenkomsten worden gemengde verdragen genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau.

De gewesten zijn bevoegd voor het economisch beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, §1, VI, eerste lid, 1° en 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd voor de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's (artikel 6, §1, VI, eerste lid, 3°, BWHI), het handelsrecht, het vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (artikel 6, §1, VI, vijfde lid, 5° en 6°, BWHI).

Daarom bepaalt het eerste artikel van het bijgevoegde ontwerp van decreet dat het een gewestaangelegenheid betreft.

Het tweede en laatste artikel van het bijgevoegde ontwerp van decreet houdt in dat het Vlaams Parlement zijn goedkeuring verleent aan de voorliggende overeenkomst, zodat zij in werking kan treden na de instemming van al de betrokken parlementen en na de ratificatie door de federale overheid en door het partnerland.

B. SCHETS VAN HET PARTNERLAND

1. Politieke gegevens

Pakistan werd onafhankelijk in 1947. In 1956 kreeg het zijn eerste Grondwet en werd het officieel een Islamitische republiek. Nadat het leger in 1958 de macht gegrepen had, werd de Grondwet opgeschort. In 1971 werd Oost-Pakistan onafhankelijk onder de naam Bangladesh. Pakistan werd gekenmerkt door een aaneenschakeling van perioden van instabiliteit. Regeringen van burgers en militairen wisselden elkaar af. In de jaren '84 en '85 werd de islamisering van de Pakistaanse samenleving ingezet; in 1991 werd de sharia opgenomen in de Pakistaanse wetgeving.

De Islamitische Republiek Pakistan telt vier provincies, namelijk Punjab, Sindh, de *North Western Frontier Province* (NWFP) en Beloetsjistan. Daarnaast zijn er de *Federally Administrated Tribal Areas* (FATA), de *Northern Areas* en de federale hoofdstad

Islamabad. Het autonome gebied *Azad Kashmir* staat onder bescherming van Pakistan. De islam is als staatsgodsdienst in de Grondwet ingeschreven. Begin juni 2003 besliste het parlement van de NWFP dat de sharia voortaan zal prevaleren boven de seculiere wetten.

Pakistan telt 165,8 miljoen inwoners, waarvan 97% moslim (77% soenniet en 20% sjiiet). De overige 3% zijn kleine minderheden (met name christenen, hindoes, sikhs, parsi, ahmadi's).

Pakistan is een federale parlementaire democratie met een tweekamerstelsel. De Nationale Assemblee telt 342 afgevaardigden van wie er 272 rechtstreeks verkozen worden. Zestig zetels zijn voorzien voor vrouwen en tien voor religieuze minderheden. Verkiezingen vinden om de vijf jaar plaats. De Senaat telt 100 leden die indirect gekozen worden voor een periode van zes jaar. Elk van de vier provinciale parlementen vaardigt 22 vertegenwoordigers af, acht senatoren komen uit de FATA en vier zijn afkomstig uit de hoofdstad Islamabad. De provinciale parlementen tellen in totaal 728 parlementairen.

De president wordt voor een ambtstermijn van vijf jaar gekozen door de Nationale Assemblee, de Senaat en de vier provinciale parlementen.

Met een geweldloze militaire staatsgreep op 12 oktober 1999 nam generaal Musharraf de macht over. De noodtoestand werd van kracht, het parlement werd ontbonden en de ministers werden ontslagen. Musharraf riep zichzelf uit tot president en benoemde een Nationale Veiligheidsraad die samen met de militairen het land moest besturen. De federale en provinciale parlementen en de Grondwet werden opgeschort. Het Hooggerechtshof legitimeert op 12 mei 2000 de staatsgreep op voorwaarde dat binnen de drie jaar vanaf de staatsgreep de democratie wordt hersteld. Voor eind 2002 worden lokale en federale verkiezingen aangekondigd.

Op 30 april 2002 spraken de kiezers zich in een referendum uit voor de verlenging met vijf jaar van de ambtstermijn van de president. In november 2002 werd generaal Pervez Musharraf beëdigd voor een nieuwe ambtstermijn van vijf jaar.

Op 10 oktober 2002 vonden verkiezingen plaats voor de Nationale Assemblee en de provinciale parlementen, waardoor het militaire bestuur werd overgedragen aan een verkozen burgerlijk bestuur. De *Pakistan Muslim League Quaid-i-Azam* (PML-Q) van Mus-

harraf bleef de sterkste partij maar de alliantie van religieuze partijen *Muttahida Majlis-e-Amal* (MMA) boekte een opmerkelijk succes. Fundamentele meningsverschillen over een pakket grondwetswijzigingen, het zogenaamde *Legal Framework Order*, dat Musharraf voor de verkiezingen voorgelegd had, legden het parlementair werk ruim een jaar stil. Eind 2003 werd een compromis bereikt waarbij de instelling van de Nationale Veiligheidsraad teruggedraaid werd en op 31 december 2004 de functie van staatshoofd en opperbevelhebber van de strijdkrachten onverenigbaar zou zijn.

In augustus 2005 vonden lokale verkiezingen plaats. De volgende presidents- en parlementsverkiezingen zijn gepland voor 2007.

Pakistan worstelt met het imago van een politiek instabiel, fundamentalistisch en corrupt land. Musharraf tracht dat imago om te buigen naar een positiever beeld van een islamitische, gematigde en tolerante bevolking en natie die vrede, veiligheid en welzijn in de regio voorstaan. De president wil extremisme en fundamentalisme uitbannen maar dat is een proces van lange duur wegens binnenlands verzet. Religieuze, etnische en politieke tegenstellingen leiden regelmatig tot spanningen en tot soms gewelddadige confrontaties die veel slachtoffers eisen.

Musharraf heeft zwaar ingezet op het verhogen van de welvaart van de Pakistani's. Door economische groei tracht hij enerzijds binnenlandse kritiek op zijn buitenlandse politiek te vermijden en anderzijds verdere radicalisering van de Pakistaanse samenleving tegen te gaan. Dit lijkt echter maar gedeeltelijk te lukken. Tezelfdertijd blijft de dominantie van de Punjabi's voor verder ongenoegen in de provincies zorgen. De verkiezingen van 2007 zullen een moeilijke test worden voor het huidige regime.

2. Buitenlands beleid

Het buitenlandse beleid wordt sinds de onafhankelijkheid gedomineerd door de verhouding met buurland India waarmee al drie oorlogen uitgevochten werden. De kwestie Kashmir vormt het kernprobleem van het geschil tussen beide landen. Sinds november 2003 maken zij op basis van 'Confidence Building Measures' vooruitgang in het herstel van hun betrekkingen, vooral op het vlak van verkeersverbindingen. Op 6 januari 2004 kwamen president Musharraf en de Indiase minister-president Vajpayee overeen een dia-

loog te starten over alle bilaterale strijdpunten. In juni 2004 bereikten beide landen een akkoord over een moratorium voor kernproeven.

Ook de kwestie Afghanistan speelt een belangrijke rol. Pakistan verleende steun aan het Talibanregime. De Talibanregering werd in 1997 als eerste door Pakistan erkend als de legitieme regering van Afghanistan.

De aanslagen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten, zorgden voor een ommekeer in het Pakistaans beleid. Pakistan sloot zich aan bij de 'internationale coalitie tegen het terrorisme'. Sindsdien zijn ook de relaties met de Verenigde Staten verbeterd. Ook met China onderhoudt Pakistan goede betrekkingen. China is jarenlang een trouwe bondgenoot van Pakistan. President Musharraf bracht midden februari 2006 een officieel bezoek aan China, waarbij hij een aantal overeenkomsten afsloot waaronder de intensivering van de economische samenwerking (onder andere een vrijhandelsverdrag).

Pakistan hecht ook veel belang aan een goede verhouding met Iran terwijl de Golfstaten en vooral Saoedi-Arabië belangrijk zijn onder andere voor de opname van gastarbeiders.

Pakistan is lid van het Gemenebest, van de Verenigde Naties (VN) en de verschillende VN-organisaties, van de Beweging van Niet-Gebonden Landen en van de Organisatie van de Islamitische Conferentie. Het land maakt ook deel uit van regionale organisaties als het Asean Regional Forum (ARF) en de South Asian Association of Regional Cooperation (SAARC). Andere SAARC-leden zijn India, Bangladesh, Sri Lanka, Maldiven, Bhutan en Nepal en sinds november 2005 ook Afghanistan.

De betrekkingen met de Europese Unie (EU) waren lange tijd eerder koel. Sinds Pakistan zijn steun gegeven heeft aan de strijd tegen het terrorisme en na de sluiting op 22 april 2004 van het zogenaamde Derde Generatieakkoord tussen de EU en Pakistan, zijn de relaties verbeterd.

Pakistan kan aanspraak maken op de programma's van de EU inzake technische assistentie en economische samenwerking (samenwerking met Azië en Latijns-Amerika).

3. Economische en sociale gegevens

Algemene economische toestand

Als gevolg van de sancties die opgelegd werden na de kernproeven in 1998 door India en Pakistan raakte de toen al kwakkelende Pakistaanse economie nog verder in het slop. Eind 2001 werden de sancties opgeheven.

De huidige regering onder leiding van eerste minister Shaukat Aziz levert grote inspanningen om het land economisch weer op de sporen te krijgen. Ze voert een stabiliserend economisch beleid gericht op schuldsanering, liberalisering en privatisering. De internationale hulpmaatregelen, onder andere van het IMF, waren daarbij erg belangrijk. Bovendien worden impopulaire maatregelen niet geschuwd. De economie zit nu in de lift. Voor een duurzame economische groei zijn structurele hervormingen en investeringen noodzakelijk. Een belangrijke strategie hierbij is het aantrekken van buitenlandse investeringen.

De laatste jaren is de economische situatie in Pakistan er dan ook goed op vooruitgegaan. Zo laat Pakistan een gemiddelde economische groei noteren van niet minder dan 6,4% in 2004, en zelfs 7,8% in 2005. Deze groei is echter sterk afhankelijk van de textiel- en de kledingsector.

Het BBP steeg de afgelopen vijf jaar van 61 naar 90 miljard US dollar, een groei van 50 procent. Het inkomen per capita steeg van USD 579 tot USD 847.

Ook de buitenlandse directe investeringen kennen sinds 2003 een constante groei: + 0,95 miljard USD in 2003-2004, + 1,52 miljard USD in 2004-2005 en een verwachte stijging met 3 miljard USD in 2005-2006¹. Een gevaar voor de Pakistaanse economie is de hoge inflatie, die sinds 2004 meer dan 7% per jaar bedraagt. De gemiddelde inflatie daalde in 2005 weliswaar van 9,3% naar 8%.

Pakistan is een grote potentiële afzetmarkt van 165,8 miljoen inwoners. De werkloosheid bedroeg in 2005 6,6%. De beroepsbevolking per sector is als volgt verdeeld:

¹ Fiche de synthèse, Mission Economiques, les investissements directs étrangers au Pakistan, Ambassade de France au Pakistan, 3 maart 2006.

- landbouw 42%;
- diensten 38%;
- industrie 20%.

Pakistan voerde in 2005 voor USD 16,0 miljard uit, voornamelijk naar de USA (22,6%), de Verenigde Arabische Emiraten (8,9%), Groot-Brittannië (5,8%), China (5,4%) en Duitsland (4,7%). De voornaamste exportproducten zijn textiel, gebreide stoffen en linnengoed. De invoer in Pakistan bedroeg in 2005 USD 20,4 miljard. De belangrijkste leveranciers aan Pakistan zijn China (14%), Saoedi-Arabië (10,5%), Verenigde Arabische Emiraten (9%), Japan (6,2%) USA (5,1%), Koeweit (5,1%) en Duitsland (4,9%). De belangrijkste invoerproducten zijn olie en olieproducten, machines en chemische producten.

Sociale situatie

De veiligheid of het gebrek daaraan kan een rem vormen op de economische groei. Het is een probleem waaraan de regering dringend het hoofd moet bieden.

De armoede gaat over de laatste tien jaar bovendien in stijgende lijn. In 2004 leefde 32% van de bevolking beneden de officiële Pakistaanse armoedegrens van ca. 0,5 USD/dag. Het Poverty Reduction Strategy Paper (PRSP) van de regering streeft naar armoedebestrijding door middel van hogere macro-economische groei, maar uit cijfers blijkt dat (macro-)economische groei niet vanzelfsprekend leidt tot armoedevermindering. Armoede is vooral groot in de landelijke gebieden. De Pakistaanse overheid bereidt voor de periode 2006-2009 een tweede PRSP voor.

De financiële middelen die moeten worden vrijgemaakt voor een gerichte aanpak van de armoede zijn te beperkt (veel uitgaven gaan naar defensie en schuldaflissing). Positief is dat het onderwijs meer en meer een centrale beleidsplaats inneemt.

Op de Human Development Index 2006 van de Verenigde Naties, staat Pakistan pas op de 134e plaats (op een totaal van 177 landen).

Meer dan de helft van de bevolking boven de vijftien jaar is analfabeet, en de meisjes en vrouwen doen het nog slechter. Kinderarbeid is bovendien wijdverbreid. Moeder- en kindsterfte zijn hoog. Veel kinderen zijn ondervoed en de helft van de sterfgevallen onder kinderen is gerelateerd aan ondervoeding.

Door de bevolkingsgroei van ca. 2,2% neemt de druk op de gebrekkige sociale voorzieningen sterk toe.

Op 8 oktober 2005 werd het noorden van Pakistan en delen van het aangrenzende India en Afghanistan getroffen door een aardbeving, met een kracht van 7.6 op de schaal van Richter. Deze bracht zware verwoestingen aan en kostte ruim 74.000 mensen het leven. Er waren ruim drie miljoen daklozen. De internationale gemeenschap kwam ter hulp. De NAVO legde een lucht- en zeebrug in. Vlaams minister van Ontwikkelingssamenwerking Geert Bourgeois bezocht de getroffen zone. In Vlaanderen werd de solidariteitsactie 'Tenten voor Pakistan' opgezet. Ook werd 150.000 euro Vlaamse noodhulp uitgetrokken.

Mensenrechten

Pakistan heeft slechts enkele internationale mensenrechtenverdragen geratificeerd zoals het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie en het Verdrag inzake de rechten van het kind. Pakistan is ondertekenaar van enkele protocollen bij het Verdrag inzake de rechten van het kind, enerzijds met betrekking tot de strijd tegen kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie en anderzijds inzake de bescherming van kinderen bij gewapende conflicten. In augustus 2001 ratificeerde Pakistan het IAO-verdrag nr. 182 inzake de bestrijding van kinderarbeid en het IAO-verdrag nr. 100 over gelijkwaardige beloning van mannen en vrouwen. Er wordt ook gesleuteld aan de hervorming van het juridische kader. Zo werden er recent enkele wijzigingen in de nationale wetgeving doorgevoerd. Een van de amendementen versoepelt de vrijlating van vrouwen uit de gevangenissen met als direct gevolg de vrijlating van 1300 vrouwen. Pakistan ondertekende op 24 november 2001 te Islamabad een samenwerkingsakkoord met de EU, dat op 1 september 2004 in werking trad en dat een essentiële clausule bevat met betrekking tot de eerbiediging van de mensenrechten en de democratische principes.

Op het vlak van de mensenrechten blijven niettemin belangrijke problemen zoals de willekeurige toepassing van de doodstraf, buitengerechtelijke executies, martelingen en machtsmisbruik door de politie, willekeurige detentie, discriminatie van en geweld tegen vrouwen, vrouwen- en kinderhandel, discriminatie van religieuze minderheden, religieuze onverdraagzaamheid, willekeurige toepassing van het islamitische strafrecht, het bemoeilijken van de activiteiten van mensenrechtenactivisten en druk op de media. Eremoordenaars zijn een wijdverbreid probleem waarbij jaarlijks honderden vrouwen om het leven gebracht worden. Vrouwen krijgen ook zelden de gelegenheid om zich te verdedigen en de daders worden bijna nooit berecht.

Die situatie is het gevolg van zwakke overheidsinstellingen, het gebrek aan respect voor de wet, corruptie, feodale structuren, het gebrek aan sociale en economische ontwikkeling, de grote armoede en een hoge graad van analfabetisme.

In het rapport over het jaar 2005 stelt *Amnesty International* (AI) dat in het kader van de oorlog tegen het terrorisme nog steeds willekeurige arrestaties en opsluitingen plaatsvinden. Ook was er sprake van verdwijningen. Tijdens veiligheidsoperaties werden mensen zonder reden gearresteerd en sommigen zelfs geëxecuteerd. Volgens AI slaagt de regering er niet in het geweld tegen religieuze sekten, waarbij honderden doden vielen, onder controle te krijgen. Ook de inspanningen om de rechten van vrouwen en kinderen te verbeteren, hebben weinig succes. Kinderen worden in bepaalde gevallen nog steeds als volwassenen vervolgd. Journalisten werden opgesloten omdat zij hun recht op vrije meningsuiting wilden uitoefenen. Minstens 394 mensen werden ter dood veroordeeld en 15 werden terechtgesteld. Begin 2006 sprak AI zijn bezorgdheid uit over Amerikaanse aanvallen tegen vermeende terroristen waarbij burgerslachtoffers vielen en over mensenrechtenschendingen in de provincie Balochistan.

4. Buitenlandse investeringen

Met bijna 165 miljoen inwoners en een strategische ligging ten opzichte van Centraal-Azië en de Golfstaten biedt Pakistan veel mogelijkheden voor buitenlandse ondernemers. Bijna alle economische sectoren zijn toegankelijk voor buitenlandse investeerders. Het kapitaalverkeer is vrijgemaakt. Lokale en internationale ondernemers worden in principe gelijk behandeld. Op de invoer van een groot aantal producten of materialen in nieuwe sectoren en de landbouw worden geen rechten geheven.

Belastingvrije perioden voor buitenlandse investeerders van tien jaar zijn mogelijk onder bepaalde voorwaarden. Overwogen wordt om de prijs van energie en gas te verlagen ten behoeve van de industrie. De lage lonen in Pakistan zijn voor multinationale ondernemingen doorslaggevend argumenten om de productie naar Pakistan te verplaatsen.

Andere redenen om in Pakistan te investeren zijn de overvloedige aanwezigheid van land en natuurlijke rijkdommen en minerale reserves (onder andere kolen, gas, olie, ijzer, koper); een Engelstalig uit-

gebreid arbeidspotentieel, een groeiende en erg belangrijke nieuwe middenklasse die goed is voor een afzetmarkt van 140 miljoen consumenten met een groeiend inkomen en een goed uitgebouwde infrastructuur en telecommunicatienetwerk. Vanuit Pakistan bekleeden investeerders bovendien een strategische positie om afzetmarkten te bewerken in Midden- en Zuidoost-Azië. Pakistan is daarenboven een belangrijke toegangspoort naar de Centraal-Aziatische republieken.

Kansen zijn er onder meer in de land- en tuinbouw, de verpakkingsindustrie, gezondheidssector, de transportsector en logistiek, infrastructuur (luchtvaart, auto- en waterwegen), milieu (afvalverwerking, energiezuinige motoren), olie- en gasexploratie en engineering, callcentra en softwarebedrijven. Belangrijkste groeisectoren zijn de telecommunicatie, mobiele telefoonoperatoren, de privatisering van de vaste telefoonsector (voornamelijk ingepalmd door de Verenigde Arabische Emiraten), de privatisering van de financiële sector, de petroleumsector en de sectoren landbouw en water.

Een belangrijk nadeel is de hoge graad van corruptie: Pakistan behaalt de 142e plaats op de Transparency International ranglijst van corruptie (op een totaal van 163 landen) en deelt die trieste score met onder andere Nigeria, Sierra Leone, Turkmenistan en Tadzjikistan.

Op 6 juli 2006 vond te Brussel de 4e Gemengde Commissie BLEU-Pakistan plaats. Tijdens deze bijeenkomst gaf Pakistan te kennen van de haven van Antwerpen zijn draaischijf voor export naar de EU te willen maken. Contacten tussen de Pakistaanse ambassade te Brussel en de Antwerpse havenautoriteiten hieromtrent hebben ondertussen plaatsgevonden.

Een mogelijke investeringsopportunity voor Vlaamse bedrijven zijn de grote infrastructuurwerken die de federale regering van Pakistan wenst te realiseren. Tevens hebben Pakistaanse bedrijven het voordeel goed geplaatst te zijn om uitrusting te leveren aan en bij te dragen tot de heropbouw van Afghanistan. Voor Vlaamse bedrijven actief in de energiesector, de telecommunicatiesector, de bouwsector, en de sector van de medische uitrusting kunnen zich mogelijkheden aandienen. Deelname aan de wederopbouwprogramma's gefinancierd door de Wereldbank en de Aziatische Ontwikkelingsbank kunnen andere interessante kansen bieden.

Pakistan is lid van het 'Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA', dat een onderdeel vormt van de Wereldbank. MIGA verzekert onder andere het politieke risico van buitenlandse investeringen, verleent technische assistentie aan minder ontwikkelde landen om het investeringsklimaat te verbeteren en beslecht investeringsgeschillen via arbitrage. Pakistan heeft ook het verdrag ondertekend van de Wereldbank: 'Convention on Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States - ICSID' dat in werking is getreden op 15 oktober 1966.

Op de ranglijst 'protecting investors in' van de Wereldbank ('doing business in') scoort Pakistan voor de 'investor protection index' in 2006 niet minder dan 6,3 op een waardeschaal tot 10. Pakistan scoort ook relatief goed op de ranglijst om een zaak op te starten, hoewel het tegenover 2005 pluimen verloren heeft: 74e plaats in 2006 (tegenover 66e plaats in 2005) en bevindt zich met die score min of meer op dezelfde hoogte als Polen en de Verenigde Arabische Emiraten.

De Delcrederedienst deelt Pakistan in onder een hoog commercieel risico (categorie C) en ziet het als een tamelijk licht politiek risico (categorie '2' op een lijst tot 7).

Pakistan kent een investeringswetgeving die dateert van 1976 (Foreign Private Investment Promotion and Protection Act), aangevuld door de Protection of Economic Reforms Act van 1992 en de Foreign Currency Accounts Protection Act van 2001. Deze wetgevingen bieden onder andere bescherming tegen privatisering en onteigening. Volledige vrije overbrenging van kapitaal, dividenden en winsten is toegestaan.

Het Pakistaanse investeringspromotie-agentschap Board of Investment te Islamabad werd met een ordonnantie van 22 maart 2001 opgericht met het doel private nationale en buitenlandse investeerders aan te trekken. Het zorgt voor de bevordering van de investeringen in Pakistan en biedt als enig loket alle noodzakelijke hulp bij het voorgenomen investerings-traject, zowel in de publieke als private sector, bij het uitwerken van joint ventures en dergelijke meer.

Investeringszaken zijn vrij van vergunning in vrijwel alle sectoren, behalve de wapen- en springstofindustrie, atoomenergie en de vervaardiging en verkoop van alcoholische dranken. Buitenlandse investeerders hebben ook een vergunning nodig in de volgende sectoren: dienstverlening, infrastructuur en sociale

sector, en waarbij telkens een minimuminvestering vereist is tussen 150.000 en 300.000 USD.

Pakistan heeft met niet minder dan 44 landen een investeringsverdrag ondertekend: Australië, Azerbeidzjan, Bangladesh, België, Bosnië en Herzegovina, Cambodja, Denemarken, Duitsland, China, Egypte, Filippijnen, Frankrijk, Italië, Indonesië, Iran, Japan, Jemen, Kazachstan, Kirgizië, Koeweit, Libanon, Maleisië, Mauritius, Nederland, Oezbekistan, Oman, Portugal, Qatar, Roemenië, Singapore, Spanje, Sri Lanka, Syrië, Tadzjikistan, Tsjechië, Tunesië, Turkije, Turkmenistan, Verenigde Arabische Emiraten, Verenigd Koninkrijk, Wit-Rusland, Zuid-Korea, Zweden en Zwitserland. Deze zijn echter nog niet allemaal in werking getreden.

Belangrijkste buitenlandse investeerders in Pakistan² zijn de USA en het VK: samen vertegenwoordigen ze 34% van de totale buitenlandse directe investeringen (Foreign Direct Investments – FDI) in Pakistan. De aanwezigheid van Amerikaans kapitaal steeg zelfs met 44% in 2005. Over de laatste 15 jaar hebben de VS de belangrijkste stock aan Foreign Direct Investments met 3,7 miljard USD. Het Brits kapitaal aan investeringen in Pakistan groeide in 2004-2005 met 17%. Het Verenigd Koninkrijk bekleedt de tweede plaats wat de stock aan FDI betreft met 1,8 miljard USD. De Arabische landen investeren samen voor 26% van de totale buitenlandse investeringen in Pakistan. Zwitserland is goed voor 2,8% van de FDI, Nederland 2,7% en Australië 1,7%.

De telecommunicatiesector neemt 32,7% van de buitenlandse investeringen voor zijn rekening, de financiële sector 27,5% en de olie- en gasexploitatie 15,7%.

President Bush kondigde tijdens zijn bezoek aan Pakistan begin maart 2006 aan, dat binnenkort een bilateraal investeringsverdrag US-Pakistan wordt ondertekend, wat wijst op een verdere toename van de Amerikaanse kapitaalaanwezigheid in Pakistan.

Van de Vlaamse bedrijven kunnen Atlas Copco, Agfa-Gevaert, Oxyplast, ADB Siemens, Picanol, Barco en Jan De Nul interesse hebben en/of projecten lopen hebben in Pakistan.

² Fiche de synthèse, Mission Economiques, les investissements directs étrangers au Pakistan, Ambassade de France au Pakistan, 3 maart 2006.

Ecuhold (Antwerpen, banksector) heeft geïnvesteerd in Pakistan.

5. Handel tussen Vlaanderen en Pakistan

Het was geleden van in 2002 dat Vlaanderen nog met een positieve handelsbalans kon uitpakken. De twee volgende jaren was er telkens een licht tekort maar in 2005 was er plots een aanzienlijk handelsoverschot van bijna 50 miljoen euro. Dit is te danken aan de spectaculair gestegen Vlaamse uitvoer naar Pakistan.

In € miljoen	Export	Var in %	Import	Var in %	Handelsbalans
2003	94,6		95,6		-1,0
2004	90,5	-4,37	98,6	3,09	-8,1
2005	150,1	65,79	100,6	2,06	49,5

BRON: Instituut voor de Nationale Rekeningen (NBB), verwerking Statistiekdienst Flanders Investment and Trade

Pakistan bekleedt daarmee de 54e plaats in de rangorde van belangrijkste Vlaamse exportbestemmingen.

De belangrijkste uitvoerproducten zijn machines en mechanische werktuigen, gietijzer en staal. Ook suiker en suikerwerk doen het goed als uitvoerproduct. Het aandeel van de Vlaamse uitvoer ten opzichte van de totale Belgische uitvoer is gestegen tot bijna 70%.

In de Vlaamse invoer uit Pakistan zit niet veel beweging over de jaren. Pakistan is de 62e leverancier aan Vlaanderen, voornamelijk van kledij en andere geconfectioneerde artikelen van textiel (78%).

C. ONTSTAAN VAN DE OVEREENKOMST

De voorbije dertig jaar sloot de BLEU verscheidene overeenkomsten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen met landen die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Na een onderhandelingsronde die plaatsvond op 7 en 8 mei 1996, werd een compromistekst 'ad referendum' aanvaard. Na goedkeuring door de Pakistaanse overheid, werd de ontwerptekst op 1 augustus 1996 geparafeerd. De overeenkomst werd opgemaakt in het Nederlands, het Frans en het Engels. De Engelse tekst is doorslaggevend in geval van een geschil over de interpretatie van de overeenkomst.

Tijdens de onderhandelingen werd over vier principiële punten hard gediscussieerd. De BLEU-delegatie haalde telkens haar slag thuis. De vier problemen waren:

- de opnemings van de bescherming van indirecte investeringen (artikel 1);
- de voorafgaande en onherroepelijke toestemming om elk geschil aan arbitrage te onderwerpen.

De toestemming houdt bovendien in dat beide partijen afstand doen van het recht om voorafgaande uitputting van alle nationale administratieve of rechtsmiddelen te verzoeken (artikel 17);

- de behandeling van de ‘meest begunstigde natie’ (artikel 13);
- de duurtijd (10 jaar) van de overeenkomst (artikel 14).

D. SPECIFIEKE BESPREKING VAN DE OVEREENKOMST MET PAKISTAN

1. Inhoud van de overeenkomst

De BLEU-typetekst

De leden van de BLEU keurden een tekst goed die zij aan hun gesprekspartners voorstellen als basis van de onderhandelingen. Op 29 juni 1994 heeft de Vlaamse Regering die typetekst aanvaard. Sinds 2002 zijn milieu- en sociale clausules opgenomen in de typetekst. De onderhandelingen tussen de BLEU en Pakistan vonden plaats vóór de invoering van de milieu- en arbeidsclausules. Die clausules komen bijgevolg niet in de overeenkomst voor. Er kan in dat verband op gewezen worden dat Pakistan op 24 november 2001 te Islamabad een samenwerkingsakkoord met de EU ondertekende, dat op 1 september 2004 in werking trad en dat een essentiële clausule bevat met betrekking tot de eerbiediging van de mensenrechten en de democratische principes. Bovendien heeft Pakistan de 138e Conventie van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) geratificeerd. Hiermee wordt Pakistan het tweede land in de regio dat alle acht basisconventies van de ILO heeft geratificeerd.

De zogenaamde BLEU-typetekst bepaalt principieel dat elke overeenkomstsluitende partij eender welke soort van investeringen door een natuurlijke per-

soon of een rechtspersoon met de nationaliteit van de andere partij op zijn grondgebied toelaat (artikel 2 van de BLEU-typetekst). Dit is de basis voor de bevordering van de investeringen.

Artikel 3 stelt dat alle investeringen genieten van een billijke en rechtvaardige behandeling en van een voortdurende veiligheid en bescherming. Die behandeling en bescherming zijn tenminste gelijk aan die welke investeerders van een derde staat genieten en zij zijn niet minder gunstig dan die welke het internationaal recht waarborgt. Die behandeling sluit wel de voorrechten van de investeerders van een derde staat uit, die verbonden zijn aan de deelneming aan een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of een andere vorm van regionale economische organisatie.

Artikel 4 verbiedt elke maatregel van onteigening of nationalisatie, tenzij voor het openbaar nut, de veiligheid of het nationale belang van de overeenkomstsluitende partij en dan op voorwaarde dat de maatregel wettelijk en non-discriminatoir is en begeleid wordt door een gepaste en reële schadevergoeding. Dezelfde principes gelden voor schade als gevolg van oorlog en geweld.

Artikel 5 regelt de overmakingen van alle betalingen betreffende investeringen en lonen, waarbij de vrije transfer met een eventuele vergunning als principe geldt.

Artikel 6 voorziet een subrogatie van een partij of een openbare instelling in de rechten en de vorderingen van investeerders met deze nationaliteit, indien die partij of instelling schadevergoeding uitbetaald heeft aan die investeerders op grond van een garantie voor een investering. De andere betrokken partij kan dan aan de subrogerende verzekeraar de wettelijke of de contractuele verplichtingen van de investeerder opleggen.

Artikel 7 stelt dat wanneer een vraagstuk betreffende investeringen geregeld wordt bij de overeenkomst en bij de nationale wetgeving van de ene overeenkomstsluitende partij, dan wel bij internationale overeenkomsten, de investeerders van de andere partij aanspraak maken op de bepalingen die voor hen het meest gunstig zijn.

In artikel 8 worden de bijzondere overeenkomsten die vroeger tussen een partij en een investeerder van een andere partij gesloten werden, bevestigd. De bepalingen

gen ervan vullen de algemene draagwijdte van deze typeovereenkomst aan. Met bijzondere overeenkomsten worden verbintenissen bedoeld die betrekking hebben op concrete investeringsprojecten.

De artikelen 9 en 11 regelen respectievelijk de procedure voor geschillen over investeringen tussen een investeerder van een partij en een andere partij en die tussen partijen betreffende de interpretatie en de toepassing van deze typeovereenkomst.

De overeenkomstsluitende partijen dienen ernaar te streven geschillen in de mate van het mogelijke door onderhandeling te regelen. Indien een minnelijke schikking onmogelijk blijkt te zijn, bepaalt artikel 9 dat het geschil, naar keuze van de investeerder, voorgelegd wordt aan hetzij de bevoegde rechtsmacht van de staat waar de investering gedaan werd, hetzij aan internationale arbitrage. Elke partij geeft daartoe haar voorafgaande en onherroepelijke toestemming. Zij houdt in dat de partijen afstand doen van het recht om de uitputting van alle nationale administratieve en rechtsmiddelen te verzoeken. De uitspraken van het scheidsgerecht zijn onherroepelijk en bindend. Geen enkele overeenkomstsluitende partij kan hierbij aanvoeren dat de investeerder vergoed wordt door een verzekering of garantie.

Artikel 11 bepaalt dat, na de mislukking van een minnelijke schikking via diplomatieke weg en via een gemengde commissie, een college van drie scheidsrechters aangesteld wordt. Elke partij duidt één scheidsrechter aan. Deze twee scheidsrechters duiden in onderling overleg een derde scheidsrechter als voorzitter van het college aan. Deze voorzitter is een onderdaan van een derde staat. Indien de scheidsrechters niet op deze wijze kunnen aangesteld worden, kan een partij een dergelijk verzoek richten tot de voorzitter of ondervoorzitter van het Internationaal Gerechtshof. De uitspraken van het college van scheidsrechters zijn definitief en bindend.

Artikel 10 stelt dat de investeerder geniet van de behandeling van de meest begunstigde natie.

Artikel 12 stelt de investeringen die aan de overeenkomst voorafgegaan zijn, gelijk met die investeringen na de inwerkingtreding ervan. De vroegere investeringen worden dus eveneens beschermd.

Artikel 13 bepaalt de inwerkingtreding en de duur van de overeenkomst. De typeovereenkomst treedt een maand na de datum van de uitwisseling van de akten van bekrachtiging in werking. Zij blijft van kracht gedurende een termijn van tien jaar, die zonder voorafgaande opzegging stilzwijgend verlengd wordt.

Afwijkingen van de BLEU-typetekst

De BLEU-typetekst diende als basis van de besprekingen met Pakistan. De uiteindelijk geparafeerde tekst omvatte alle voor de BLEU belangrijke principes. Bij sommige artikelen waren afwijkingen te noteren.

Artikel 2.3 is een aanvulling op het artikel 2. Het zegt dat de overeenkomst ook van toepassing is op de investeringen die voor de inwerkingtreding gedaan werden, mits zij in overeenstemming zijn met de plaatselijke regelgeving van de partijen (zie ook artikel 12 van de BLEU-typetekst).

Artikel 4 is, wat de eerste twee paragrafen betreft, een nieuw artikel. Het artikel geeft weer hoe de investeringen moeten behandeld worden. Het betreft voornamelijk de bepaling dat de investeringen op een non-discriminatoire manier moeten behandeld worden.

Artikel 7.5 is een aanvulling op het artikel dat de overmakingen beschrijft. De termijn tussen een verzoek tot overmaking en de effectieve overmaking mag niet meer dan drie maanden bedragen.

In artikel 11 is het Arbitrage-instituut van de Kamer van Koophandel in Stockholm niet opgegeven als mogelijke arbitrageorganisme voor de regeling van investeringsgeschillen tussen de investeerder en een overeenkomstsluitende partij (cf. artikel 9 van de BLEU-typetekst).

Door de toevoeging van de nieuwe artikelen, is de volgorde veranderd ten opzichte van de BLEU-typetekst. De artikelen 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13 en 14 zijn respectievelijk de artikelen 4, 4.4, 7, 6, 11, 8, 10 en 13 in de BLEU-typetekst.

2. Advies van de Raad van State

In zijn advies d.d. 22 februari 2001 maakte de Raad van State enkele opmerkingen van legistieke aard. De voordrachtformule, de tekst van artikel 2 en de ondertekening, werden aangepast volgens de aanbevelingen van de Raad van State en conform de omzendbrief VR 2000/4 d.d. 8 september 2000.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen,
Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,*

Fientje MOERMAN

*De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands
Beleid, Media en Toerisme,*

Geert BOURGEOIS

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Islamitische republiek Pakistan inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend te Brussel op 23 april 1998

DE VLAAMSE REGERING,

Op het gezamenlijk voorstel van de leden van de Vlaamse Regering;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Islamitische republiek Pakistan inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend te Brussel op 23 april 1998, zal volkomen uitwerking hebben.

Brussel,

*De minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting,
Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden,*

Patrick DEWAELE

*De minister vice-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Mobiliteit,
Openbare Werken en Energie,*

Steve STEVAERT

De Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen,

Mieke VOGELS

De Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking,

Bert ANCIAUX

De Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming,

Marleen VANDERPOORTEN

De Vlaamse minister van Werkgelegenheid en Toerisme,

Renaat LANDUYT

De Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw,

Vera DUA

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport,

Johan SAUWENS

De Vlaamse minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media,

Dirk VAN MECHELEN

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

CDC

KONINKRIJK BELGIE

ADVIES 31.234/1

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, op 2 februari 2001 door de minister-president van de Vlaamse regering en Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese aangelegenheden verzocht hem van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Islamitische republiek Pakistan inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 23 april 1998", heeft op 22 februari 2001 het volgende advies gegeven :

CDC

31.234/1

1. Het voorontwerp dient op de hierna opgesomde punten te worden aangepast aan de omzendbrief VR 2000/4 van 8 september 2000 betreffende de wetgevingstechniek.

1.1. In de voordrachtformule dient enkel'de - in de regel functioneel bevoegde - minister te worden vermeld die het voorontwerp van decreet voorstelt en die wordt belast met de indiening van het ontwerp bij het Vlaams Parlement (randnummer 94 van die omzendbrief). (1).

1.2. In artikel 2 van de tekst van het ontworpen decreet dient te worden geschreven "zal volkomen gevolg hebben" in plaats van "zal volkomen uitwerking hebben" (randnummer 126 van die omzendbrief).

1.3. Het indieningsbesluit wordt ondertekend door de minister-president en door de functioneel bevoegde minister(s), of alleen door de minister-president wanneer die ook de enige functioneel bevoegde minister is (randnummer 198 van die omzendbrief).

(1) Wanneer verschillende ministers bevoegd zijn en de tekst voorstellen, worden uiteraard al die ministers in hun orde van voorrang vermeld.

C D C

31.234/1

De kamer was samengesteld uit

de Heren	M. VAN DAMME,	k-amer voorzitter,
	J. BAERT,	
	J. SMETS,	staatsraden,
	G. SCHRANS,	assessoren van de
	E. WYMEERSCH,	afdeling wetgeving,
Mevrouw	A. BECKERS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. P. DEPUYDT, eerste auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de H. G. DE BLEECKERE, adjunct-referendaris.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

A. BECKERS

M. VAN DAMME

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel en de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Islamitische republiek Pakistan inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend te Brussel op 23 april 1998, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel, 19 januari 2007.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen,
Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,*

Fientje MOERMAN

*De Vlaamse minister van Bestuurszaken,
Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,*

Geert BOURGEOIS

BIJLAGE

OVEREENKOMST
TUSSEN
DE BELGISCH-LUXEIMBURGSE ECONOMISCHE UNIE
EN
DE ISLAMITISCHE REPUBLIEK PAKISTAN
INZAKE DE WEDERZIJDSE BEVORDERING
EN
BESCHERMING VAN INVESTERINGEN

OVEREENKOIMST
TUSSEN
DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE
EN
DE ISLAMITISCHE REPUBLIEK PAKISTAN
INZAKE DE WEDERZIJDE BEVORDERING
EN
BESCHERMING VAN INVESTERINGEN

krachtens bestaande overeenkomsten,
de Regering van het Vlaamse Gewest,
de Regering van het Waalse Gewest,
de Regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest,
enerzijds,

en

De Regering van de Islamitische Republiek Pakistan,
anderzijds,

hierna te noemen “de Overeenkomstsluitende Partijen”,

VERLANGENDE hun economische samenwerking tot wederzijds-voordeel van beide Partijen te
versterken.

MET HET VOORNEMEN voor investeringen door investeerders van elke
Overeenkomstsluitende Partij gunstige voorwaarden te scheppen op het grondgebied van de
andere Overeenkomstsluitende Partij.

EN

IN HET BESEF dat de bevordering en bescherming van investeringen op grond van deze
Overeenkomst de ondernemingszin op dit gebied zal stimuleren,

ZIJN HET VOLGENDE OVEREENGEKOMEN:

ARTIKEL I

Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van deze Overeenkomst betekent de term :

1. “investeerde?:
 - a) elke natuurlijke persoon die volgens de wetgeving van het Koninkrijk België, het Groothertogdom Luxemburg of de Islamitische Republiek Pakistan wordt beschouwd als een onderdaan van het Koninkrijk België, het Groothertogdom Luxemburg of de Islamitische Republiek Pakistan.
 - b) elke rechtspersoon, met inbegrip van ondernemingen, verenigingen van ondernemingen, handelsondernemingen en andere instellingen die is opgericht of althans naar behoren georganiseerd in overeenstemming met de wetgeving van het Koninkrijk België, het Groothertogdom Luxemburg of de Islamitische Republiek Pakistan.
2. “investering”: alle soorten vermogensbestanddelen zoals allerhande goederen en rechten, en in het bijzonder, doch niet uitsluitend :
 - aandelen en andere vormen van deelneming in ondernemingen ;
 - rechten voortvloeiend uit allerhande inbrengen die het creëren van economische waarde ten doel hebben, met inbegrip van elk krediet dat hiervoor wordt verleend ongeacht of het al dan niet gevaloriseerd wordt ;
 - roerende en onroerende vermogensbestanddelen alsmede alle andere rechten zoals hypotheken, retentierechten, pandrechten en rechten van vruchtgebruik ;
 - alle rechten op het gebied van intellectuele eigendom, met inbegrip van octrooien, auteursrechten en handelsmerken alsmede fabricagelicenties *en* rechten op het gebied van know-how en goodwill ;
 - rechten om economische en commerciële activiteiten uit te oefenen die krachtens de wet of bij overeenkomst zijn toegestaan, met name rechten voor het opsporen, ontginnen, winnen of exploiteren van natuurlijke rijkdommen.

De term “investeringen” verwijst eveneens naar de indirecte investeringen door de investeerders van een Overeenkomstsluitende Partij op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij via een rechtspersoon die in een andere Staat is opgericht en waarvan het bestuur in handen is van de investeerders van de eerstgenoemde Overeenkomstsluitende Partij.

Elke verandering in de vorm waarin vermogensbestanddelen worden geïnvesteerd, doet geen afbreuk aan de omschrijving ervan als “investering”, op voorwaarde dat deze verandering niet strijdig is met de wetten en voorschriften van de betreffende Overeenkomstsluitende Partij.

3. “opbrengst”: de uit een investering, als hierboven omschreven, verworven inkomsten, en in het bijzonder doch niet uitsluitend, winst, dividenden, rente, vermogensaanwas, royalty’s en vergoedingen.
4. “grondgebied”: het grondgebied van het Koninkrijk België, het Groothertogdom Luxemburg en de Islamitische Republiek Pakistan evenals de zeegebieden, d.w.z. de gebieden op en onder zee die zich voorbij de territoriale wateren van de betreffende Staten uitstrekken en waarin deze, overeenkomstig het internationaal recht, soevereine rechten en rechtsmacht uitoefenen met het oog op de opsporing, de winning en het behoud van de natuurlijke rijkdommen.

ARTIKEL 2

Bevorderen en toestaan van investeringen

1. Elke Overeenkomstsluitende Partij moedigt investeringen van investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij op haar grondgebied aan en laat zulke investeringen toe in overeenstemming met haar wetgeving.
2. Elke Overeenkomstsluitende Partij vergemakkelijkt, indien nodig, het sluiten en uitvoeren van licentieovereenkomsten en overeenkomsten inzake commerciële, administratieve of technische bijstand, voor zover deze activiteiten verband houden met zulke investeringen.
3. Deze Overeenkomst is ook van toepassing op investeringen die vóór de inwerkingtreding ervan werden gedaan door investeerders van een Overeenkomstsluitende Partij op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij, in overeenstemming met de wetten en voorschriften van laatstgenoemde.

ARTIKEL 3

Bescherming van investeringen

1. Elke Overeenkomstsluitende Partij beschermt op haar grondgebied de investeringen door investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij en verbindt zich het beheer, de ontwikkeling, de instandhouding, het gebruik, het genot, de uitbreiding, de verkoop of, voor zover het geval zich voordoet, de liquidatie van zulke investeringen niet door ongerechtvaardigde of discriminatoire maatregelen te belemmeren.
2. Elke Overeenkomstsluitende Partij streeft ernaar de met betrekking tot deze investeringen noodzakelijke vergunningen te verlenen en staat, in het kader van haar wetgeving, toe dat uitvoering wordt gegeven aan arbeidsvergunningen en aan contracten die verband houden met fabricagelicenties en technische, commerciële, financiële en administratieve bijstand.
3. Elke Overeenkomstsluitende Partij verleent, voor zover nodig, de vergunningen die vereist zijn om de werkzaamheden van adviseurs of deskundigen die door investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij zijn in dienst genomen, toe te laten.

ARTIKEL 4

Behandeling van investeringen

1. Elke Overeenkomstsluitende Partij waarborgt op haar grondgebied een eerlijke en rechtvaardige behandeling ten aanzien van investeringen door investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij.
2. Deze behandeling mag niet minder gunstig zijn dan die welke elke Overeenkomstsluitende Partij toekent aan investeringen op haar grondgebied door investeerders van een derde land of door haar eigen investeerders, naar gelang van wat voor de betreffende investeerder het gunstigst is, en is in overeenstemming met de algemeen erkende beginselen van het volkenrecht.
3. Deze behandeling is evenwel niet van toepassing op de voorrechten die een Overeenkomstsluitende Partij zou toekennen aan investeerders van een derde land op grond van zijn lidmaatschap van of associatie met een bestaande of toekomstige vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of soortgelijke internationale overeenkomst waarbij één van de Overeenkomstsluitende Partijen partij is of zou kunnen worden.
4. De behandeling als bedoeld in dit Artikel strekt zich niet uit tot verminderingen en vrijstellingen van belastingen of andere soortgelijke voorrechten die één van de Overeenkomstsluitende Partij toekent aan investeerders van een derde land op grond van een overeenkomst ter vermindering van dubbele belasting dan wel op grond van gelijk welke belastingovereenkomst.

ARTIKEL 5

Nationalisatie en onteigening

1. Maatregelen zoals nationalisatie, onteigening dan wel gelijk welke maatregel die soortgelijke kenmerken of uitwerking heeft, kunnen door de overheid van een Overeenkomstsluitende Partij ten aanzien van investeringen op haar grondgebied door investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij alleen worden toegepast om redenen van algemeen belang en in overeenstemming met de wetgeving. Ze zijn niet discriminatoir. De Overeenkomstsluitende Partij die zulke maatregelen neemt, is ertoe gehouden de investeerder of diens wettige begunstigde onverwijld een billijke schadeloosstelling in inwisselbare en vrij overdraagbare valuta te betalen. Deze schadeloosstelling levert rente op tegen een gewone commerciële rentevoet vanaf de vastgestelde datum tot de datum van betaling.
2. Het bedrag van de schadeloosstelling komt overeen met de marktwaarde van de onteigende investering onmiddellijk voordat de onteigening of voorgenomen onteigening werd bekendgemaakt.

ARTIKEL 6

Schadeloosstelling voor verliezen

Aan investeerders van een Overeenkomstsluitende Partij waarvan de investeringen of de opbrengst daarvan op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij schade zouden lijden wegens oorlog, andere gewapende conflicten, een nationale noodtoestand, oproer, ongeregeligheden of andere soortgelijke gebeurtenissen of die ingevolge vorderingen verliezen lijden, wordt wat restitutie, schadevergoeding, schadeloosstelling of andere regelingen betreft, geen minder gunstige behandeling toegekend dan die welke laatstgenoemde Overeenkomstsluitende Partij aan haar eigen investeerders of aan investeerders van een derde Staat verleent. Deze behandeling dient in overeenstemming te zijn met de algemeen erkende beginselen van het volkenrecht. Vergoedingen op grond van dit Artikel, dienen zonder vertraging te worden voldaan en dienen billijk, reëel en vrij overdraagbaar te zijn.

ARTIKEL 7

Overmaking

1. Ten aanzien van de investeringen die op haar grondgebied worden gedaan, verleent elke Overeenkomstsluitende Partij de investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij de toelating om alle uit een investering voortvloeiende inkomsten en andere daarmee verband houdende betalingen vrij over te maken. Deze omvatten in het bijzonder doch niet uitsluitend :
 - investeringsopbrengsten als omschreven in Artikel I ;
 - de in toepassing van de Artikelen 5 en 6 uitgekeerde schadeloosstellingen ;
 - de opbrengst van de gehele of gedeeltelijke verkoop of liquidatie van een investering, met inbegrip van meetwaarden of verhogingen van het geïnvesteerde kapitaal ;
 - gelden nodig voor de terugbetaling van leningen ;
 - betalingen met het oog op de totstandbrenging, de instandhouding of de ontwikkeling van de investering zoals gelden die nodig zijn voor het verwerven van grondstoffen of hulpmaterialen, halffabrikaten of eindprodukten alsmede om kapitaalgoederen te vervangen ;
 - de lonen, wedden en andere vergoedingen die worden uitgekeerd aan de onderdanen van een Overeenkomstsluitende Partij, die op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij de met een investering verband houdende overeenkomstige arbeidsvergunningen hebben bekomen.
2. De Overeenkomstsluitende Partij op het grondgebied waarvan de investering wordt gedaan staat de investeerder van de andere Overeenkomstsluitende Partij of de onderneming waarin deze geïnvesteerd heeft, op niet-discriminatoire wijze toe toegang te hebben tot de

buitenlandse wisselmarkt ten einde de investeerder in staat te stellen de nodige buitenlandse valuta te verwerven met het oog op de overmakingen, als bedoeld in dit Artikel.

3. De overmakingen gebeuren in vrij inwisselbare munt, tegen de wisselkoers die op de datum van overmaking van toepassing is op contante transacties in de gebruikte munt en in overeenstemming met de belastingvoorschriften van de Overeenkomstsluitende Partij op het grondgebied waarvan de investering wordt gedaan.
4. De Overeenkomstsluitende Partijen verbinden zich de voorschriften die toelaten dat deze overmakingen zonder vertraging gebeuren te vergemakkelijken, overeenkomstig de werkwijzen die door de internationale financiële centra worden gehanteerd. Het tijdvak tussen de datum waarop de investeerder het naar behoren gedane verzoek tot overmaking indient en de datum waarop de overmaking daadwerkelijk plaats vindt, mag met name niet meer dan drie maanden bedragen. Te dien einde verbinden 'beide Overeenkomstsluitende Partijen zich de formaliteiten die vereist zijn voor zowel het verwerven van vreemde valuta als de daadwerkelijke overmaking naar het buitenland, binnen de voorgeschreven tijdspanne af te wikkelen.
5. De Overeenkomstsluitende Partijen komen overeen de in dit Artikel bedoelde overmakingen een behandeling toe te kennen, die niet minder gunstig is dan die welke ze toekennen aan overmakingen die voortvloeien uit investeringen door investeerders van een derde Staat.

ARTIKEL 8

Gunstiger voorwaarden

Indien naast deze Overeenkomst de wettelijke bepalingen van één van beide Overeenkomstsluitende Partijen of verplichtingen krachtens internationale overeenkomsten die thans tussen de Overeenkomstsluitende Partijen bestaan of op een later tijdstip worden aangegaan, een regeling bevatten op grond waarvan investeringen door investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij aanspraak kunnen maken op een behandeling die gunstiger is dan in deze Overeenkomst is bepaald, hebben die bepalingen, in zoverre zij gunstiger zijn, voorrang boven deze Overeenkomst.

ARTIKEL 9

S u b r o g a t i e

Indien een Overeenkomstsluitende Partij of een door haar erkende instelling ten aanzien van een investering van haar investeerders op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij door middel van een financiële waarborg een risicodekking heeft verleend, aanvaardt de laatstgenoemde Overeenkomstsluitende Partij dat de eerstgenoemde Overeenkomstsluitende Partij of de betreffende instelling in de rechten van de investeerders treedt op het tijdstip dat ze uit hoofde van genoemde waarborg een eerste betaling deed. Deze subrogatie stelt de eerstgenoemde Overeenkomstsluitende Partij of de door haar erkende instelling in staat als rechtstreeks

begunstigde op te treden ten aanzien van de aan de oorspronkelijke investeerders eventueel uit te keren schadevergoeding.

ARTIKEL 10

Regeling van investeringsgeschillen tussen de Overeenkomstsluitende Partijen

1. Alle geschillen tussen de Overeenkomstsluitende Partijen betreffende de uitlegging of de toepassing van deze Overeenkomst dienen in de mate van het mogelijke langs diplomatieke weg te worden geregeld.
2. Wanneer het geschil binnen zes maanden na het tijdstip waarop de onderhandelingen werden aangevat niet op die manier kan worden geregeld, kan het op verzoek van één van de twee Overeenkomstsluitende Partijen aan een scheidsgerecht worden voorgelegd.
3. Het scheidsgerecht wordt op de volgende wijze samengesteld: elke Overeenkomstsluitende Partij benoemt een scheidsman en deze twee scheidsmannen kiezen een onderdaan van een derde land tot voorzitter. De scheidsmannen worden benoemd binnen een tijdvak van drie maanden en de voorzitter binnen een tijdvak van vijf maanden vanaf de datum waarop één der Overeenkomstsluitende Partijen de andere Overeenkomstsluitende Partij in kennis heeft gesteld van haar voornemen het geschil aan een scheidsgerecht voor te leggen.
4. Indien één van de twee Overeenkomstsluitende Partijen vóór het verstrijken van de vooropgestelde termijn geen scheidsman heeft aangeduid, kan de andere Overeenkomstsluitende Partij de Voorzitter van het Internationale Gerechtshof verzoeken die benoeming te verrichten. Ingeval de twee scheidsmannen vóór het verstrijken van de vooropgestelde termijn geen overeenstemming hebben bereikt over de benoeming van een derde scheidsman, kan eender welke Overeenkomstsluitende Partij een beroep doen op de Voorzitter van het Internationale Gerechtshof om de passende benoeming te verrichten.
5. Indien in het in lid 4 van dit Artikel omschreven geval, de Voorzitter van het Internationale Gerechtshof verhinderd is genoemde functie uit te oefenen of onderdaan is van een Overeenkomstsluitende Partij, wordt de Vice-voorzitter verzocht de noodzakelijke benoeming te verrichten. Indien de Vice-voorzitter belet is bedoelde functie te vervullen of onderdaan is van één van beide Overeenkomstsluitende Partijen, wordt het lid van het Gerechtshof dat het hoogst in anciënniteit is, beschikbaar is en geen onderdaan is van één van beide Overeenkomstsluitende Partijen verzocht de noodzakelijke benoeming te verrichten.
6. Het scheidsgerecht beslist op basis van de naleving van het recht met betrekking tot de regels als vastgelegd in deze Overeenkomst of in andere overeenkomsten die tussen de Overeenkomstsluitende Partijen van kracht zijn en met inachtneming van de algemeen erkende beginselen van het volkenrecht.
7. Tenzij de Overeenkomstsluitende Partijen hier anders over beslissen, legt het scheidsgerecht zijn eigen procedure vast.

8. Het scheidsgerecht doet uitspraak bij meerderheid van stemmen en de uitspraak is onherroepelijk en bindend voor beide Overeenkomstsluitende Partijen.
9. Elke Overeenkomstsluitende Partij draagt de kosten van de door haar benoemde scheidsman alsmede die welke verband houden met haar vertegenwoordiging bij de arbitrageprocedure. De andere kosten, met inbegrip van de kosten van de Voorzitter, worden gelijkelijk door de twee Overeenkomstsluitende Partijen gedragen.

ARTIKEL 11

Geschillen tussen een Overeenkomstsluitende Partij en investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij

1. Geschillen die tussen een Overeenkomstsluitende Partij en een investeerder van de andere Overeenkomstsluitende Partij kunnen ontstaan ten aanzien van een investering als omschreven in deze Overeenkomst, worden door de Overeenkomstsluitende Partij die het geschil aanhangig maakt aan de andere betrokken Partij schriftelijk meegedeeld en uitvoerig toegelicht. De Partijen proberen in de mate van het mogelijke deze geschillen via onderhandelingen of door bemiddeling tussen de Overeenkomstsluitende Partijen langs diplomatieke weg te regelen.
2. Wanneer deze geschillen binnen zes maanden na ontvangst van de in lid 1 vermelde schriftelijke kennisgeving niet op deze wijze kunnen worden geregeld, wordt het geschil, naar keuze van de investeerder, voorgelegd aan :
 - de bevoegde rechtbank van de Overeenkomstsluitende Partij op het grondgebied waarvan de investering werd gedaan ;
 - een scheidsgerecht ad hoc, ingesteld overeenkomstig het arbitragereglement van de Commissie inzake Internationaal Handelsrecht van de Verenigde Naties ;
 - het Internationale Centrum voor de Beslechting van Investeringsgeschillen (I.C.S.I.D.), dat is opgericht krachtens het “Verdrag inzake de beslechting van investeringsgeschillen tussen *Staten en* onderdanen van andere Staten”, dat op 18 maart 1965 te Washington voor ondertekening werd opengesteld ;
 - het Hof van Arbitrage van de Internationale Kamer van Koophandel te Parijs.

Elke Overeenkomstsluitende Partij geeft haar voorafgaande en onherroepelijke toestemming om elk geschil aan arbitrage te onderwerpen. Deze toestemming houdt in dat beide Partijen afstand doen van het recht, om de uitputting van alle nationale administratieve of rechtsmiddelen te verzoeken.

Indien de arbitrageprocedure op initiatief van een Overeenkomstsluitende Partij werd ingesteld, zal deze Partij de betrokken investeerder schriftelijk verzoeken de scheidsrechterlijke instantie aan te wijzen aan wie het geschil dient te worden voorgelegd.

3. Geen van de bij een geschil betrokken Overeenkomstsluitende Partijen, zal in enig stadium van de arbitrageprocedure of van de uitvoering van een scheidsrechterlijke uitspraak als verweer kunnen aanvoeren dat de investeerder die tegenpartij is bij het geschil, een vergoeding ter uitvoering van een verzekeringspolis of van de in Artikel 9 van deze Overeenkomst vermelde waarborg heeft ontvangen, die het geheel of een gedeelte van zijn verliezen dekt.
4. Het scheidsgerecht doet uitspraak op basis van :
 - het bepaalde in deze Overeenkomst en in de andere tussen de Overeenkomstsluitende Partijen van kracht zijnde overeenkomsten ;
 - de regels en de algemeen erkende beginselen van het volkenrecht ;
 - de nationale wetgeving van de Overeenkomstsluitende Partij op het grondgebied waarvan de investering werd gedaan, met inbegrip van de regels betreffende rechtsgeschillen ;
 - de voorwaarden van de bijzondere overeenkomst als omschreven in Artikel 12.
5. De uitspraken van het scheidsgerecht zijn onherroepelijk en bindend voor de Partijen bij het geschil. Elke Overeenkomstsluitende Partij verbindt zich de uitspraken uit te voeren in overeenstemming met haar nationale wetgeving.

ARTIKEL 12

Bijzondere overeenkomsten

1. Investeringsen waarvoor bijzondere overeenkomsten werden gesloten tussen een Overeenkomstsluitende Partij en investeerders van de andere Partij zijn onderworpen aan de bepalingen van deze Overeenkomst en aan die van bedoelde bijzondere overeenkomsten.
2. Indien tussen een Overeenkomstsluitende Partij en investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij gunstiger voorwaarden zijn overeengekomen dan die waarin deze Overeenkomst voorziet, doet het bepaalde in deze Overeenkomst geen afbreuk aan deze voorwaarden.

A R T I K E L 13

Meest begunstigde natie

In alle aangelegenheden met betrekking tot de behandeling van investeringen genieten de investeerders van elke Overeenkomstsluitende Partij op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij de behandeling van meest begunstigde natie.

ARTIKEL 14

Inwerkingtreding, voortzetting en beëindiging

1. Deze Overeenkomst treedt in werking op het tijdstip waarop de Overeenkomstsluitende Partijen elkaar ervan in kennis hebben gesteld dat aan de grondwettelijke voorschriften voor de inwerkingtreding van internationale overeenkomsten is voldaan. Ze blijft van kracht gedurende een tijdvak van tien jaar en wordt telkens stilzwijgend verlengd voor een tijdvak van tien jaar.

Elke Overeenkomstsluitende Partij kan deze Overeenkomst beëindigen, op voorwaarde dat zes maanden vóór de datum van het verstrijken van de geldigheidsduur schriftelijk mededeling van beëindiging is gedaan.

2. Ten aanzien van investeringen die zijn gedaan of verworven vóór de datum van beëindiging van deze Overeenkomst en waarop de Overeenkomst anderszins van toepassing is, blijft het bepaalde in alle overige Artikelen van deze Overeenkomst van kracht gedurende een tijdvak van tien jaar vanaf de datum van beëindiging.

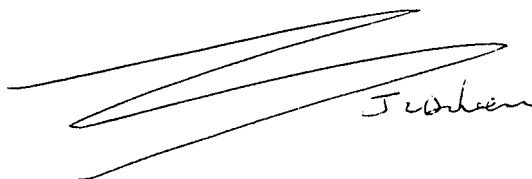
TEN BLIJKE WAARVAN de onderscheiden gevolmachtigden deze Overeenkomst hebben ondertekend.

GEDAAN te Brussel op 23 april 1998, in twee oorspronkelijke exemplaren in het Nederlands, het Frans en het Engels, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek.
In geval van verschil in uitlegging is de Engelse tekst doorslaggevend.

VOOR DE BELGISCH-LUXEMBURGSE
ECONOMISCHE UNIE :

VOOR DE REGERING VAN DE
ISLAMITISCHE REPUBLIEK PAKISTAN :

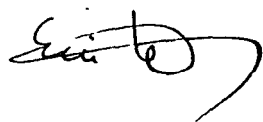
Voor de Regering van het Koninkrijk België,
handelend zowel in eigen naam als in naam van
de Regering van het Groothertogdom
Luxemburg :

Jean Luc Dehaene,
Eerste minister

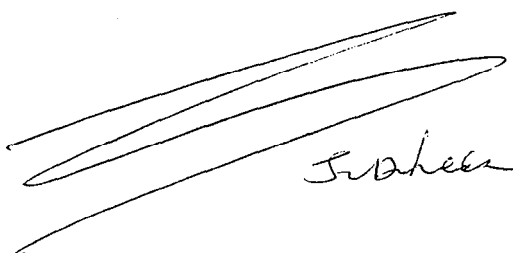
Mohammad Nawaz Sharif,
Eerste minister

Voor de Regering van het Vlaamse Gewest :

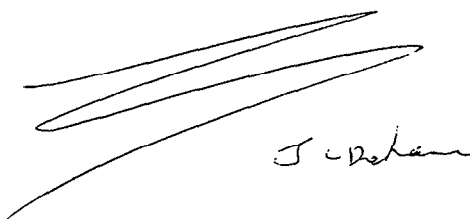

Eric Van Rompuy,
Minister van Economie

Voor de Regering van het Waalse Gewest :

Voor de Regering van het Brusselse
Hoofdstedelijke Gewest :

AGREEMENT

BETWEEN

THE BELGO-LUXEMBOURG ECONOMIC UNION

AND

THE ISLAMIC REPUBLIC OF PAKISTAN

ON THE RECIPROCAL PROMOTION AND PROTECTION OF INVESTMENTS

A G R E E M E N T
B E T W E E N
T H E B E L G O - L U X E M B O U R G E C O N O M I C U N I O N
A N D
T H E I S L A M I C R E P U B L I C O F P A K I S T A N
O N T H E R E C I P R O C A L P R O M O T I O N A N D P R O T E C T I O N O F I N V E S T M E N T S

The Government of the Kingdom of Belgium,
acting both in its own name and in the name of the Government of the Grand-Duchy of
Luxembourg,
by virtue of existing agreements,
the Government of the Region of Wallonia,
the Government of the Region of Flanders,
and the Government of the Region of Brussels-Capital,
on the one hand,

and

The Islamic Republic of Pakistan,
on the other hand,

hereafter referred to as “The Contracting Parties”

DESIRING to intensify their economic cooperation for the mutual benefit of both Parties.

INTENDING to create favorable conditions for investments made by investors of each
Contracting Party in the territory of the other Contracting Party.

AND

RECOGNIZING that the promotion and protection of investments under this Agreement will
stimulate initiative in this field.

HAVE AGREED as follows’

ARTICLE 1

Definitions

For the purposes of the present Agreement :

1. The term “investor” means :
 - a) any natural person who is a national of the Islamic Republic of Pakistan, the Kingdom of Belgium or the Grand-Duchy of Luxembourg according to its law ;
 - b) any legal entity, including companies, associations of companies, trading corporate entities and other organisations which is incorporated or, in any event is properly organized under the law of the Islamic Republic of Pakistan, the Kingdom of Belgium or the Grand-Duchy of Luxembourg.
2. The term “investment” means all kinds of assets, such as goods and rights of all sorts, and in particular, although not exclusively the following :
 - Shares and other forms of participation in companies,
 - rights arising from all types of contributions made for the purpose of creating economic value including every loan granted for this purpose, whether capitalized or not ;
 - movable and immovable assets and any other rights such as mortgages, liens, pledges or usufruct ;
 - any rights in the field of intellectual property including patents, copyrights and trademarks, as well as manufacturing licenses, know-how and goodwill ;
 - rights to engage in economic and commercial activities authorized by law or by virtue of a contract, particularly those rights to search for, cultivate, extract or exploit natural resources.

The term “investments” shall also refer to the indirect investments made by the investors of one Contracting Party within the territory of the other Contracting Party through an entity incorporated in another State and on which the investors of the first Contracting Party exercise a decisive control.

Any alteration of the form in which assets are invested shall not affect their character as investments, provided that such a change does not contradict the laws and regulations of the relevant Contracting Party.

3. The term “returns” refers to income deriving from an investment in accordance with the definition contained above and includes in particular although not exclusively profits, dividends, interests, capital increases royalties and payments.
4. The term “territory” shall apply to the territory of the Kingdom of Belgium, to the territory of the Grand-Duchy of Luxembourg and to the territory of the Islamic Republic of Pakistan, as well as to the maritime areas, i.e. the marine and underwater areas which extend beyond

the territorial waters, of the States concerned and upon which the latter exercise, in accordance with international law, their sovereign rights and their jurisdiction for the purpose of exploring, exploiting and preserving natural resources.

ARTICLE 2

Promotion, Acceptance

1. Each Contracting Party shall encourage the investments made in its territory by investors of the other Contracting Party and shall accept such investments pursuant to its law.
2. In particular, each Contracting Party shall facilitate if required the conclusion and the fulfilment of licence contracts and commercial, administrative or technical assistance agreements, as far as these activities are in connection with such investments.
3. This Agreement shall also apply to investments made before its entry into force by investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party in accordance with the latter's laws and regulations.

ARTICLE 3

Protection

1. Each Contracting Party shall protect in its territory the investments made by investors of the other Contracting Party and shall not hamper by means of unjustified or discriminatory measures, the management, development, maintenance, use, enjoyment, expansion, sale and if it is the case, the liquidation of such investments.
2. Each Contracting Party shall endeavour to grant the necessary permits relating to these investments and shall allow, within the framework of its law, the execution of work permits and contracts related to manufacturing-licenses and technical, commercial, financial and administrative assistance.
3. Each Contracting Party shall also grant, whenever necessary, the permits required in connection with the activities of consultants or experts engaged by investors of the other Contracting Party.

ARTICLE 4

Treatment

1. Each Contracting Party shall guarantee in its territory fair and equitable treatment for the investments made by investors of the other Contracting Party.

2. This treatment shall not be less favourable than that which is extended by each Contracting Party to the investments made in its territory by investors of any third country or by its own investors, whichever is more favourable to the investor concerned, and shall be consistent with the universally recognized principles of international law.
3. However, this treatment shall not extend to the privileges that one Contracting Party may grant to investors of a third country by virtue of its membership or association with any existing or future free-trade area, customs union, common market or similar international agreement to which any of the Contracting Parties is or may become a Party.
4. The treatment given pursuant to this article shall not extend to tax deductions and exemptions or other similar privileges granted by either of the Contracting Parties to investors of third countries by virtue of a double-taxation avoidance agreement or any other taxation agreement.

ARTICLE 5

Nationalization and expropriation

1. The nationalization, expropriation or any other measure of similar characteristics or effects that may be applied by the authorities of one Contracting Party against the investments in its own territory of investors of the other Contracting Party must be applied exclusively for reasons of public interest, pursuant to the law and shall in no case be discriminatory. The Contracting Party adopting such measures shall pay to the investor or his legal beneficiary, without delay an adequate indemnity in convertible and freely transferable currency. It shall bear interest at the normal commercial rate from the specified date until the date of its actual payment.
2. Such compensation shall amount to the market value of the investment expropriated immediately before the expropriation or impending expropriation became public knowledge.

ARTICLE 6

Compensation for losses

Investors of one Contracting Party whose investments or returns in the territory of the other Contracting Party suffer losses owing to war, other armed conflicts, a state of national emergency, rebellions, riots or other similar circumstances, including losses arising out of requisitioning measures, shall be accorded as regards restitution, indemnification, compensation or other settlements, treatment no less favourable than that which the latter Contracting Party grants to its own investors or the investors of any third state. This treatment shall be consistent with the universally recognized principles of international law. Any payment made under this article shall be prompt, adequate, effective and freely transferable.

ARTICLE 7

Transfer

1. With regard to the investments made in its territory each Contracting Party shall grant investors of the other Contracting Party the free transfer of the income deriving therefrom and other payments related thereto, including particularly but not exclusively the following :

- investment returns as defined in Article 1 ;
- the indemnities provided for under Articles 5 and 6 ;
- the proceeds of the sale or liquidation in full or partial of an investment, including capital gains or increases in the invested capital ;
- funds in repayment of loans ;
- payments for establishing, maintaining or developing the investment such as funds for acquiring raw or auxiliary materials, semi-finished or finished products as well as for replacing capital assets ;
- the salaries, wages and other compensation received by the citizens of one Contracting Party who have obtained in the territory of the other Contracting Party the corresponding work permits in relation to an investment.

2. The host Contracting Party of the investment shall allow the investor of the other Contracting Party, or the company in which he has invested, to have access to the foreign-exchange market in a non-discriminatory manner so that the investor may purchase the necessary foreign currency to make the transfers pursuant to this article.
3. The transfers shall be made in freely-convertible currencies at the rate applicable on the day transfers are made to spot transactions in currency used, and in accordance with tax regulations in host Contracting Party of the investment.
4. The Contracting Parties undertake to facilitate the procedures needed to make these transfers without delays according to the practices in international financial centres. In particular no more than three months must elapse from the date on which the investor properly submits the necessary applications in order to make the transfer until the date on which the transfer actually takes place. Therefore both Contracting Parties undertake to carry out the required formalities both for the acquisition of foreign currency and for its effective transfer abroad within that period of time.
5. The Contracting Parties agree to accord to transfers referred to in the present Article a treatment no less favourable than that accorded to transfers originated from investments made by investors of any third State.

ARTICLE 8

More favourable terms

If the provisions of law of either Contracting Parties or obligations under existing or future international conventions ratified by the Contracting Parties, in addition to this Agreement, contain a regulation entitling investments made by investors of the other Contracting Party to a treatment more favourable than is provided for by this Agreement, such provisions shall, to the extent that they are more favourable, prevail over this Agreement.

ARTICLE 9

Subrogation

In case one Contracting Party, or its designated Agency, has granted a financial guarantee relative to risk in respect of an investment made by its investors in the territory of the other Contracting Party, the latter shall accept the subrogation of the former Contracting Party or its designated Agency in respect of the rights of the investors from the time when the former Contracting Party or its designated Agency made a first payment charged to the guarantee issued. This subrogation will make it possible for the former Contracting Party or its designated Agency to be the direct beneficiary of all the payments for compensation of which the initial investors could be a creditor.

ARTICLE 10

Settlement of disputes between the Contracting Parties

1. Any dispute between the Contracting Parties relative to the interpretation or application of this Agreement shall as far as possible be settled through diplomatic channels.
2. If it were not possible to settle the dispute in this way within six months from the start of the negotiations, it shall be submitted at the request of either of the two Contracting Parties to a court of arbitration.
3. The court of arbitration shall be set up in the following way: each Contracting Party shall appoint an arbitrator and these two arbitrators shall elect a citizen from a third country as President. The arbitrators shall be appointed within three months and the President, within five months from the date on which either of the two Contracting Parties inform the other Contracting Party of its intention to submit the dispute to a court of arbitration.
4. If one of the two Contracting Parties does not appoint its arbitrator before the established deadline, the other Contracting Party may request the President of the International Court of Justice to make such appointment. In the event that the two arbitrators do not reach an agreement on the appointment of the third arbitration before the established deadline, either of the Contracting Parties may in turn call on the President of the International Court of Justice to make the appropriate appointment.

5. If in the case provided for in paragraph 4' of this Article, the President of the International Court of Justice is prevented from discharging the said function or is a national of either Contracting Party, the Vice-President shall be invited to make the necessary appointments. If the Vice-President is prevented from discharging the said function or is a national of either Contracting Party, the most senior member of the Court available who is not a national of either Contracting Party shall be invited to make the necessary appointment.
6. The court of arbitration shall issue its decision on the basis of respect for the law of the rules contained in this Agreement or in other agreement in force between the Contracting Parties and as well as of the universally recognized principles of international law.
7. Unless the Contracting Parties decide otherwise, the court shall lay down its own procedure.
8. The court shall take its decision by majority vote and that decision shall be final and binding on both Contracting Parties.
9. Each Contracting Party shall bear the expenses of the arbitrator appointed by it and those connected with representing it in the arbitration proceedings. The other expenses, including those of the President, shall be borne in equal parts by the two Contracting Parties.

ARTICLE 11

Disputes between one Party and investors of the other Contracting Party

1. Disputes that may arise between one of the Contracting Parties and an investor of the other Contracting Party with regard to an investment in the sense of the present Agreement, shall be notified 'in writing, including detailed information, by the initiating party to the other party concerned. As far as possible, the parties concerned shall endeavour to settle these differences by means of negotiations or by conciliation between the Contracting Parties through diplomatic channels.
2. If these disputes cannot be settled in this way within six months from the date of the written notification mentioned in paragraph 1, the dispute shall be submitted, at the choice of the investor, to :
 - the competent court of the Contracting Party in whose territory the investment was made ;
 - the ad hoc court of arbitration established under the Arbitrator Rules of Procedure of the United Nations Commission for International Trade Law ;
 - the International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID) set up by the "Convention on Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States", opened for signature at Washington on 18th March 1965 ;
 - the Court of Arbitration of the Paris International Chamber of Commerce.

Each Contracting Party agrees in advance and irrevocably to the settlement of any dispute by arbitration. Such consent implies that both Parties waive the right to demand that all domestic administrative or judiciary remedies be exhausted.

If the arbitration procedure has been introduced upon the initiative of a Contracting Party, this Party shall request the investor involved in writing to designate the arbitration organization to which the dispute shall be referred.

3. At any stage of the arbitration proceedings or the execution of an arbitral award, none of the Contracting Parties involved in a dispute shall be entitled to raise as an objection the fact that the investor who is the opposing party in the dispute has received compensation totally or partly covering his losses pursuant to an insurance policy or to the guarantee provided for in Article 9 of this Agreement.
4. The arbitration shall be based on :
 - the provisions of this agreement and of the other agreements in force between the Contracting Parties ;
 - the rules and the universally accepted principles of international law ;
 - the national law of the Contracting Party in whose territory the investment was made, including the rules relating to conflicts of law ;
 - the terms of the specific agreement as defined in Article 12.
5. The arbitration decisions shall be final and binding on the parties in the dispute. Each Contracting Party undertakes to execute the decisions in accordance with its national law.

ARTICLE 12

Specific agreement

1. Investments made pursuant to specific agreements concluded between one Contracting Party and investors of the other Party shall be covered by the provisions of this Agreement and by those of these specific agreements.
2. More favourable terms than those of this Agreement which have been agreed to by one of the Contracting Parties with investors of the other Contracting Party shall not be affected by this Agreement.

ARTICLE 13

Most favoured nation

In all matters relating to the treatment of investments the investors of each Contracting Party shall enjoy most-favoured-nation treatment in the territory of the other Party.

ARTICLE 14

Entry into force, extension and termination

1. This Agreement shall enter into force on the date on which Contracting Parties shall have notified each other that the constitutional formalities required for the entry into force of international agreements have been completed. It shall remain in force for an initial period of ten years and by tacit renewal, for consecutive ten-year periods.

Either Contracting Party may terminate this Agreement by prior notification in writing, six months before the date of its expiration.

2. With respect to investments made or acquired prior to the date of termination of this Agreement and to which this Agreement otherwise applies, the provisions of all of the 'other Articles of this Agreement shall thereafter continued to be effective for a further period of ten years from such date of termination.

IN WITNESS WHEREOF, the respective plenipotentiaries have signed this Agreement.

DONE in two originals in English, French and Dutch, all of which equally authentic, at Brussels, on 23 April 1998.

The text in the English language shall prevail in case of difference of interpretation

**FOR THE BELGO-LUXEMBOURG
ECONOMIC UNION :**

For the Government of the Kingdom of
Belgium acting both in its own name and in the
name of the Government of the Grand-Duchy
of Luxembourg :

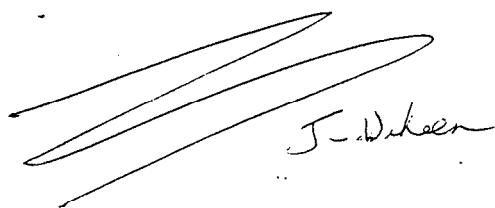
Jean-Luc Dehaene,
Prime Minister

**FOR THE ISLAMIC REPUBLIC OF
PAKISTAN :**

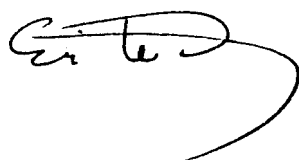

Mohammad Nawaz Sharif,
Prime Minister

For the Government of the Region of Wallonia :

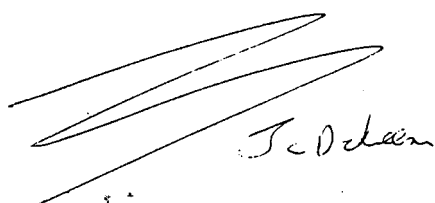
A handwritten signature consisting of three long, parallel diagonal strokes followed by the name "J. Delen" in cursive.

For the Government of the Region of Flanders :

A handwritten signature that starts with a stylized "E" and ends with a long, sweeping curve.

Eric Van Rompuy

For the Government of the Region of Brussels-
Capital :

A handwritten signature consisting of three long, parallel diagonal strokes followed by the name "J. Delen" in cursive.